

AARSSKRIFT·21

RØDDING / BOVLUND

FRIE·GRUNDTVIGSKE

FORENINGEN AF GRUNDTVIGSKE
VALG- OG FRIMENIGHEDER

www.friegrundtvigske.dk

Indhold:

Kampen for Sønderjylland var efterskolernes hjertestarter	s. 3
Året der gik – og gak gak	s. 7
Regnskab for foreningen 2020	s. 10
Regnskab for orlovs-kassen 2020	s. 11
To sønderjyske frimenigheder, Rødding og Bovlund	s. 12
Genforeningens-årsmøde i Rødding og Bovlund!	s. 18
”Som et eventyr” - årsmøde i Sønderjylland!	s. 20
Generalforsamling i Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheder	s. 23
Fortegnelse over de grundtvigske valg- og frimenigheder i Danmark	s. 24

Om fotoet på forsiden:

Årsmødet indledes med mulighed for besøg i Skibelund Krat, hvor Modersmålet er et markant monument.

Billedhuggeren Niels Hansen Jacobsens monument over ”Modersmålet” blev hugget i bornholmsk granit og afsløret i 1903. Det personificerede ”Modersmål” - i form af en ung og smuk kronet kvinde - lægger sine hænder på to af datidens mest kendte sønderjyder samt nationale og sproglige forkæmpere: digteren Edvard Lembecke (1815-1897) og historikeren A.D. Jørgensen (1840-1897), der sammen med ”Modersmålet” skuer mod det i perioden 1864 - 1920 tabte Sønderjylland. Lembecke er ophavsmand til fædrelandssangen *Vort modersmål er dejligt* (HS 175), og A.D. Jørgensen skrev en særlig udgave af Danmarkshistorien, som skulle få nordslesvigerne til at føle sig tiltrukket af danskheden. Begge døde i 1897. Monumentet blev ved opsættelsen betragtet som en politisk provokation. Monumentet var oprindeligt tiltænkt som mindesmærke over de to mænd, men ved at sætte ”kongebroderen” i midten, kommer det mere til at handle om det uahåndgribelige sprog, som man kan samles om som dansksindede.

www.friegrundtvigske.dk

Hold dig orienteret om forhold vedr. foreningen og foreningens aktiviteter på hjemmesiden. Har din menighed informationer, der vedrører foreningens øvrige menigheder, og som du ønsker skal fremgå af den fælles hjemmeside, er du velkommen til at kontakte formanden.

Kampen for Sønderjylland var efterskolernes hjertestarter

Af formand Torben Vind Rasmussen og direktør Bjarne Lundager Jensen, Efterskolerne

Landets efterskoler fejrer 100-års jubilæet for genforeningen af Sønderjylland med Danmark med en særlig glæde. For kampen for at få Sønderjylland tilbage efter slaget i 1864 til er uden tvivl den historiske begivenhed, der har betydet mest for dannelsen af de 240 efterskoler, vi kender i dag.

Efterskolerne stammer nemlig fra de såkaldte ”Kongeåskoler”, der opstod nord for grænsen efter nederlaget i 1864 til Preussen og Østrig og tabet af Slesvig, Holsten og Lauenborg. I første omgang var skolerne børneskoler, men da tyskerne forbød børneskolerne, blev skolerne til skolehjem efter syv års skolepligt.

Der er flere skoletyper andre steder i landet, der sammen med Kongeåskolerne ender med at blive til efterskolen. Højere bondeskoler, fortsættelsesskoler, skoler for overgangsalderen, drengeskoler og ungdomsskoler bliver i starten af 1900-tallet til den skoleform, som vi kender i dag. Vejen går ad snørklede og mangfoldige historiske stier. Efterskolen er nemlig ikke bygget på en genial idé eller et bestemt pædagogisk princip. Hovedsigtet er livoplysning, folkeoplysning og demokratisk dannelse. Arvesølvet er Grundtvig og Kolds oplysning og dannelsesstradition, men ser man nærmere på de historiske lag i efterskolen, har Sønderjylland haft afgørende betydning for efterskolens fødsel.

Fortyskning

Efter nederlaget i 1864 begynder en systematisk fortyskning i hele Slesvig, og tysk bliver det dominerende undervisningssprog i det meste af Nordslesvig. I 1870'erne indføres mere og mere tyskundervisning i de dansksindede skoler, og dansk bliver forbudt som undervisningssprog i 1888. Det medfører en omfattende protest fra den dansksindede del af befolkningen, som bliver afvist af den preussiske kulturminister Von Goszler med kommentaren: ”Det sprog, Børnene hører hjemme, er en Dialekt, der ligesaa lidt som det Skriftdanske bør læres i Skolen; thi det er en meget plat Dialekt”. Samtidig sker der en stor udskiftning af lærerne, fordi dansksindede lærere, der nægter at aflægge troskabsed til Preussen, bliver fyret. Udviklingen

Ludvig Schrøders sten i Skibelund Dag og dåd er kæmperim

kulminerer omkring år 1900, hvor der bliver indført mødeforbud, fængselsstraffe og fratagelse af forældremyndigheden for borgere, der agiterer for en genforening med Sønderjylland. Dansksindede forsøger på forskellig måde at kæmpe imod for-tyskningen af hele skolesystemet. Det begynder med, at familier ansætter danske huslærere eller såkaldte vandrelærere, og det ender med, at det første danske skolehjem bliver oprettet i 1874 i Skibelund og det andet i 1876 i Hejls lige nord for Kongeåen.

Efterskole for 25 kroner om måneden

Skibelund starter med 13 elever. Nogle af eleverne bor hjemme, men de fleste får kost og logi på skolen til 25 kroner om måneden. Eleverne bliver undervist i dansk litteratur, retstavning, geografi og ikke mindst i Sønderjyllands historie. Gymnastik, fortælling og sang fylder også i dagligdagen.

Skolehjemmene kommer i krise allerede få år efter oprettelsen, da en ny preussisk lov fra 1884 bestemmer, at børns skolepligt ikke kan betragtes som opfyldt ved skolegang i udlandet. Elevantallet falder i Skibelund fra 54 børn i 1884 til 15 i 1888 og Hejls må en overgang helt lukke. De dansksindedes svar er til gengæld meget kontant og epokegørende. De begynder at sende deres store børn og unge på skole i Danmark efter, at de har overstået skolepligten i Preussen og deres konfirmation. Hermed bliver skolehjemmene for børn til efterskole for unge fra 14 år.

Kendskabet til efterskolen udbredes

I 1891 nedsætter De Samvirkende Sønderjyske Foreninger et skoleudvalg for at oprette flere efterskoler for drenge og piger. Foreningerne gør meget ud af at udbrede kendskabet til den danske efterskole syd for grænsen via mund til mund-metoden. Kampagnen for danskheden virker, og i 1892 åbner en efterskole i Holsted, i 1895 i Vester Vedsted og i 1897 i Bramming. Senere I 1910 kommer Børkop og i 1914 Skanderup til. Hermed bliver en meget vigtig grundsten for den moderne efterskole skabt.

Svært for forældrene

I 1897 kommer endnu en lov. Alle forældre i Sønderjyllands Amt i Nordslesvig skal tage deres unge ud af efterskolen, ellers bliver de udvist. De dansksindede forældre nægter at bøje sig. I stedet forsøger myndighederne at tage forældremyndigheden fra forældre, der har børn på efterskole i Danmark. Det lykkes kun i beskedent omfang, da forældrene har den lokale dommer på sin side.

Genforeningssten i Skibelund med vers af Hoffmann

Ungdomsskole åbnede 1919, Hoptrup Høj- og Efterskole i 1920, Løgumgårde i 1920, Rens i 1921 og Nordborg Slot i 1922. De fleste af dem eksisterer her 100 år efter.

Genforeningen

Trods konflikterne med myndighederne og deres nationale karakter, er efterskolerne ikke krigeriske. De er folkelige i Grundtvigsk forstand. For dem handler det mere om retten til selvbestemmelse end at bekriige tyskerne. Med andre ord: Det, der holder drømmen om en genforening i live, er ikke at bekriige Tyskland, men at der i Pragtraktaten ved fredsslutningen mellem Østrig og Preussen i 1866 er blevet stillet i udsigt, at de nordlige distrikter af Slesvig skal afstås til Danmark, når de ved fri afstemning ønsker at blive forenet med Danmark. Det lykkes dog først efter Tysklands nederlag i første verdenskrig at gennemføre drømmen om genforeningen i 1920. Efter genforeningen var der i mange år tætte bånd mellem efterskolerne langs Kongeåen og den sønderjyske befolkning, men efterhånden udviklede skoler sig til almene efterskoler, som vi kender dem i dag. Agerskov

Flere elever fra Sydslesvig

Antallet af elever fra det danske mindretal i Slesvig på danske efterskoler stiger stadig her 100 år efter genforeningen. Efterskolerne har via et tæt samarbejde med Skoleforeningen i Sydslesvig og Grænseforeningen næsten fordoblet antallet af elever fra det danske mindretal fra ca. 60 i skoleåret 2015/16 til 110 i 2019/20. Det er en glædelig udvikling. De fleste elever fra Sydslesvig går på efterskole i Jylland og ikke overraskende i Sønderjylland. Men også Ladelund Ungdomsskole syd for grænsen rekrutterer elever, der ønsker at lære bedre dansk og styrke deres flerkulturelle identitet i respekt for, at de også er tyske statsborgere. Her lærer de om livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse, herunder fredelig sameksistens mellem mindretallene på hver side af grænsen. Men først og fremmest får de kammerater og venner for livet, der kan styrke de kulturelle og familiære bånd mellem Danmark, Tyskland og mindretallene også i de næste 100 år.

Kilder og citater er fra: Mere end en skole - De danske efterskolors historie; Johs Nørregaard Frandsen, Knud Bjarne Gjesing og Harry Haue. Trykt 1. gang i Kristeligt Dagblad 17. februar 2020.

Modermålsstenen i Skibelund

Året der gik – og gak gak

Ved Laura Lundager Jensen

”Bladet i verden sig vender,
som lykkespil,
under usynlige hænder,
som Gud det vil.”

Lykkespil... Jo, tak. Sikke et år.

Mundbind, aflysninger, udskydelser, øde gader, tomme tog, pladsbestilling til grundtvigske gudstjenester uden sang. Alle har vi måttet rette ind, uanset hvor frihedselskende vi er – og vi gjorde det og selvfølgelig for fællesskabets skyld. På trods af alle restriktioner, forlyder det dog, at menighederne har haft alle mulige løsninger i spil for at fastholde et menighedsliv på trods. Som bestyrelse har vi fulgt med i de forskellige tiltag – og takker for initiativet fra nord-vestjydske menigheder, der sendte brev til ministeriet for at få sat åbningen i gang.

Bladet sig vender... Ja, det må man sige. Hvirvler rundt. Sjældent har det været så sandt, som det er sagt. Verset skyldes - som I ved - Grundtvig. Han skrev tilbage 1853 - et af de lykkeligste år i hans næsten 90-årige liv. Året, hvor han som 70-årig (!) blev far til endnu en lille dreng, den lille Frederik, med sit livs kærlighed, Marie Toft.

Så lad det da være de ord, jeg indleder foreningens skriftlige beretning med. Denne beretning, der i år må dække over 2 års gang i de frie kredse – dels året 2020, der skulle have stået i dels genforeningens tegn, som vi på årsmødet til september heldigvis alligevel kommer til at høre meget mere om - Og dels befrielsen. Begge markeringer er vigtige i Danmarkshistorien, og ikke mindst i vores kredse. Frie danske menigheder opstod syd for kongeaen. Efterskoler blev grundlagt for at give unge danske mulighed for at komme i dansk skole, selvom de var bosat syd for kongeaen, og flere andre tiltag skete for at almindelige mennesker kunne bevare muligheden for at værne om egne værdier og tage ansvar for egen tro og opdragelse.

Det hører til baggrunden for, at vi har frie menigheder og frie skoler i dag. Dermed har vi som menigheder og mennesker mulighed for at tage ansvar, påvirke og udvikle det, vi tager for vigtigst. Spørgsmålet er, om vi bruger den frihed og tager

det ansvar, for netop det er begrundelsen for, at vi stadig eksisterer som frie menigheder.

Som det ofte er tilfældet, er det, når der kommer ændringer udefra, at vi bliver opmærksom på vores ansvar. Flere af de frie grundtvigske menigheder har oplevet præsteskift eller formands-skift i de forløbne år. Ofte er det en irriterende forstyrrelse, når nu det hele lige gik så godt og kørte på skinner. Men lige så ofte kan forstyrrelsen være god, fordi det tvinger til at reformulere sig om værdier og vaner og arbejdsgange, og sætter fornyet fokus på fællesskab og på grunden til, at vi overhovedet er her. Men det kræver også af os, at vi er bevidste om lovene omkring de frie menigheder og vores rettigheder i forhold til Folkekirken, så vi holder fast ved at bruge den frihed, vi har ret til.

Vi byder velkommen til alle nye kræfter. Samtidig er det med sorg, vi så, at Frederiksborg Valgmenighed måtte nedlægge sig. Det var med god grund, da menigheden til sidst kun bestod af 15 medlemmer. Sådan må det være. Valg- og frimenigheder skal kun eksistere, når der er nok medlemmer, der står bag. Alligevel er det tankevækkende, ikke mindst, når vi ser, at vores menigheder på landsplan er i svag tilbagegang. Fra 2018 til 2019 er der i 5 menigheder et uændret antal medlemmer, i 8 menigheder er der et stigende antal medlemmer, men i 24 menigheder er der et faldende antal medlemmer. Spørgsmålet om, hvad vi kan gøre for at vende nedgangen og styrke fællesskabet, har været til drøftelse rundt omkring i foreningen og i bestyrelsen. Vi tager gerne imod idéer til nye tiltag både i foreningsregi og lokalt.

Det er karakteristisk for de frie menigheder, at der er en høj grad af bevidsthed om fællesskabet som menighed. Det betyder, at vi frie menigheder også er betydningsfulde for dansk kirkeliv i det hele taget med vores forståelse for, at det er os - de enkelte menigheder selv - der bestemmer og beslutter, altså tager ansvar. Vi vælger selv vores præster, og bestemmer selv over økonomien. Selvfølgelig er der love og forordninger, der skal overholdes, men hvis vi skal bevare friheden, er det ind i mellem vigtigt at tydeliggøre den. Det var bl.a. grunden til, at vi rettede henvendelse til kirkeministeriet i et forsøg på få lov at ansatte 2 sidestillede præster i en menighed, i stedet for at den ene skulle anføres som hjælpepræst til den anden.

Svaret var negativt - omend uklart i begrundelsen. Friheden har åbenbart sine grænser!

Det gør det så blot endnu vigtigere, at vi drøfter grænserne. Helt aktuelt kommer det til udtryk i, at vi drøfter biskoppernes overvejelser om autorisation af gudstjenesten, Ikke at det nødvendigvis skal skabe ændringer, men for at vi som menigheder er bevidste om, hvorfor vi har valgt at gøre, som vi gør.

Det er også væsentligt, da vi jo bliver nødt til at forholde os til, hvad der sker i folkekirken, for at vide, hvor vi selv står. På et præstekonvent for valg- og frimenighedspræster afholdt i Ågaard satte vi af samme grund det grundtvigske dåbssyn til debat på et oplæg af Kristoffer Garne, Kjellerup. Det gav en givende og god samtale.

Bestyrelsens arbejde er stadig præget af de forskellige konsekvenser af almen lovgivning, vi i de sidste år er blevet indordnet under.

Dels har vores pligter i forhold til persondataforordningen været endnu en tur igennem maskinen, men nu bør skabeloner mm. være ajourførte og korrekte i forhold til krav og regler. Vi opfordrer til, at menighederne orienterer sig på hjemmesiden.

SKAT er vi jo jævnligt i kontakt med -og det er en oplevelse hver gang! Men i øvrigt er der intet nyt på den front, det gælder stadig, at der løbende er administrative krav, vi nødvendigvis må indrette os efter. Af den grund har vi haft indkaldt til netværksmøde for alle forretningsførere og andre interesserede i Sdr. Nærå. Meningen var, at vi skulle mødes for at dele erfaringer på den front. Det skal vi stadig, så snart vi kan finde en dato.

I skrivende stund er vi midt i at få afdækket, hvad nye toner i Pensionskassen anno 1950 kan betyde for præsternes pensionsordning. Det vender vi tilbage til så snart vi er klogere.

Nogle ting har dog fundet noget, der kunne minde om en afslutning. Hjemmesiden skulle nu være på plads, og vi opfordrer til, at menighederne husker at give os (Annegrete) om adresseændringer mm., så siden kan fremstå ajourført. Således bladet vendt et par gange i løbet af de forgangne år – på godt og ondt, det har krævet fantasi og tålmodighed at være menigheder, men det lyder som om meget alligevel har kunne lade sig gøre – og også til glæde. Vi ses til årsmødet

Efterlysning: Ubberup er vært i 2022, men hvem vil være årsmødeværter fra 2023 og frem?

Foreningen

Regnskab for 2020

Driftsregnskab	2020	Budget 2020	2019
<u>Indtægter</u>			
Kontingent	kr. 0	0 kr.	kr. 113.868
Renter	kr. 0	0 kr.	kr. 13
Møder, kursus	kr. 0	0 kr.	kr. 0
Diverse	kr. 0	0 kr.	kr. 0
Indtægter ialt	kr. 0	0 kr.	kr. 113.881
<u>Udgifter</u>			
Bestyrelsesudgifter	kr. 8.029	10.000 kr.	kr. 21.568
Eksterne møder	kr. 1.500	1.500 kr.	kr. 3.416
Generalforsamling	kr. 3.101	5.000 kr.	kr. 6.719
Årsmøde	kr. 0	0 kr.	kr. 615
Årsskrift	kr. 0	0 kr.	kr. 16.853
Konsulentbistand	kr. 0	0 kr.	kr. 5.000
Hjemmeside	kr. 14.849	15.000 kr.	kr. 17.186
Kontingent Isobro	kr. 13.700	14.000 kr.	kr. 12.800
Kontorudgifter	kr. 529	1.000 kr.	kr. 482
Gebyr Nordea	kr. 1.000	0 kr.	kr. 0
Udgifter i alt	kr. 42.709	46.500 kr.	kr. 84.639
Årets resultat	-kr. 42.709	-46.500 kr.	kr. 29.242
Balance	kr. 0		kr. 113.881
Status			
<u>Aktiver</u>			
Nordea	-kr. 313.785		kr. 351.946
Tilgode medlemskontingent	kr. 0		kr. 4.883
Aktiver i alt	-kr. 313.785		kr. 356.828
<u>Passiver</u>			
Skyldige poster	kr. 0		kr. 335
Egenkapital			
Egenkapital 01.01.	kr. 356.493,00		kr. 327.251
Årets driftsresultat	-kr. 42.709		kr. 29.242
Afrunding	kr. 1		kr. 0
Egenkapital 31.12.	kr. 313.785		kr. 356.493
Passiver i alt	kr. 313.785		kr. 356.827

Regnskab for orlovskassen 2020

Driftsregnskab	2020	2019
<u>Indtægter</u>		
Kontingenter	kr. 0	kr. 40.848
Renter	kr. 0	kr. 4
Øvrige indtægter	kr. 0	kr. 0
Indtægter ialt	kr. 0	kr. 40.852
<u>Udgifter</u>		
Orlovstøtte	kr. 9.492	kr. 26.907
Kontorudgifter	kr. 0	kr. 0
Andre udgifter	kr. 0	kr. 0
Udgifter i alt	kr. 9.492	kr. 26.907
årets resultat	-kr. 9.492	kr. 13.945
balance	kr. 0	kr. 40.852
Status		
<u>Aktiver</u>		
Nordea	-kr. 251.363	kr. 258.902
Kontingent tidl. år	kr. 0	kr. 2.646
Aktiver i alt	-kr. 251.363	kr. 261.548
<u>Passiver</u>		
Skyldige poster	kr. 0	kr. 0
Egenkapital		
Egenkapital 01.01.	kr. 261.548	kr. 247.603
Årets driftsresultat	-kr. 9.492	kr. 13.945
Egenkapital 31.12.	kr. 251.363	kr. 261.548
Passiver i alt	kr. 251.363	kr. 261.548

To sønderjyske frimenigheder, Rødding og Bovlund, inspireret af Grundtvigs frihedstanker

Og kort om fire andre sønderjyske frimenigheder

Uddrag af artikel af tidligere museumsinspektør Inger Lauridsen, Museum Sønderjylland, Tønder – udgivet af Det Regionale Faglige Kulturmiljøråd 2009:

Seks frimenigheder under fremmedherredømmet

Set i tilbageblik aftvinger det stor respekt at tænke på, at det lykkedes for nogle få hundrede familier i Sønderjylland at oprette seks egentlige frimenigheder fra midten af 1870'erne, og stå for opførelsen af seks frimenighedskirker med tilhørende præstegårde mellem 1896 og 1909. Det krævede store ofre, men kredsene omkring frimenighederne var besjælet af en enorm tro på deres forehavende, hvilket betød, at de magtede det næsten umulige.

Det begyndte i Rødding

Arnestedet for frimenighedsbevægelsen i Sønderjylland var Rødding, hvor den første folkehøjskole i Danmark var blevet åbnet i 1844. Allerede på de første hold flokkedes landsbyungdom fra området omkring skolen, og disse unge mennesker oplevede en åndelig og folkelig vækkelse, der kom til at præge dem livet igennem. Samtidig havde nogle få familier, der var stærkt præget af den fynske vækkelse, slået sig ned få kilometer syd for Rødding, i Hundebøl. Endelig var en del af de gamle slægter på Røddingegnen optaget af den pietistiske vækkelse, således som den formede sig i Christiansfeld, også fordi den rationalistiske forkyndelse, der blev praktiseret i første del af 1800-tallet inden for den danske folkekirkes rammer, virkede underligt gold på menighederne.

Præsten Hans Sveistrup i Rødding og Skrave sogne

Tiden mellem de to slesvigske krige betød, at de grundtvigske strømninger, med statsmagtens støtte, havde mulighed for at få fodfæste i den nordsønderjyske landsdel. I 1861 blev Hans Sveistrup kaldet som sognepræst for Rødding og Skrave Sogne. Sveistrup, der selv var stærkt påvirket af de grundtvigske tanker, havde den egenskab at kunne tale med alle, også med de stærkt pietistiske vakte kredse i de to sogne. I løbet af de tre år, der gik, inden krigen i 1864 brød ud, fik han oparbejdet et meget aktivt menighedsliv i sine to sogne. Hans Sveistrup arbejdede selvsagt godt sammen med folkehøjskolen i Rødding, og det var et stort tab for hans virke, da skolen efter krigen i 1864 måtte lukke og genåbne i Askov, nord for

den nyetablerede Kongeågrænse. Sveistrups dage som sognepræst i Rødding og Skrave var også talte, idet han i 1867, som så mange andre sønderjyske præster, blev afsat, fordi han nægtede at aflægge ed til den preussiske konge. Sveistrup blev dog boende endnu tre år i Rødding, hvor han samlede sine tilhængere i højskolens lokaler eller på Bejstrupgård i Skrave Sogn. Når børn skulle døbes, eller der skulle være altergang, drog hans trofaste tilhængere til Vejen lige nord for den nye grænse. Dette fortsatte indtil 1870, hvor den danske regering, efter ordre fra Preussen, forbød danske folkekirkepræster at fungere som præster for borgere i det preussiske rige.

Frimenigheden i Rødding dannes

Fra 1865 havde Cornelius Appel, der efter 1864-krigen var blevet afsat fra sit embede som seminarielærer i Tønder, slået sig ned på højskolegården i Rødding, hvor han ivrigt fulgte med i Sveistrups arbejde. Da denne i 1870 måtte forlade landsdelen (han fik embede i Vejen), overtog Cornelius Appel varetagelsen af de kirkelige møder på højskolen i Rødding. Det følte imidlertid beklemmende for mødedeltagerne, at de ikke kunne modtage sakramenterne eller få deres børn døbt af den person, der holdt gudstjeneste for dem. Deltagerne i møderne undfangede derfor den plan at få stiftet en egentlig menighed med Cornelius Appel som præst.

Rødding kirke set fra syd-vest

Rødding, den første frimenighed i Sønderjylland

Cornelius Appel blev den 30. juni 1874 ordineret som præst for frimenigheden i Rødding. Dermed var den første sønderjyske frimenighed dannet. Fordi man havde højskolens bygninger, kunne man indrette et kirkerum i den sal, der tidligere havde været gymnastiksal for højskolen. Salen fungerede som kirke for frimenigheden i Rødding, indtil den i begyndelsen af 1900-tallet var blevet uhjælpeligt for lille, og man måtte bygge en egentlig kirkebygning.

Rødding Frimenighedskirke

Spørgsmålet om opførelse af en kirke blev drøftet på Rødding Frimenigheds årsmøde i juni 1907, og i november besluttedes det at bygge en ny kirke. Som arkitekt til byggeriet valgtes Magdahl Nielsen, København, der i 1911 tegnede tilbygningen til Folke hjem i Aabenraa. Kirken består af et rektangulært skib med et smallere tresidet kor. Mod syd skyder to brede tværskibe, hvert på tre fag, ud. Tårnet er kvadratisk med trekantede tagaftrapninger øverst, der leder op til tårnets tag, der er ottekantet og modsvarer et lille ottekantet trappetårn på tårnets sydside. Kirken er pudset og hvidkalket, og taget sat af røde vingetegl, og som sådan er kirken i høj grad præget af østdanskellandsbykirker og en lidt fremmed fugl i Sønderjylland.

Udsmykning i Rødding Frimenighedskirke

Indvendig blev kirken forsynet med et hvælvet "nordisk" bjælkeloft i lidt tunge røde farver med tværbjælker, der var bemalet med bladranker. Bænkerækkerne svarede i udformning og farveholdning til loftet. Professor Tuxen malede og skænkede kirkens alterbillede, forestillende Kristi opstandelse. Billedet var sat i en smukt udskåret ramme. Imidlertid kunne menigheden i Rødding aldrig forlige sig med Tuxens opfattelse af Kristus. Man syntes, at han så alt for streng ud. Maleriet blev i 1953 flyttet, og erstattet af et enkelt kors, først et af fyrretræ, men i dag et nyere af ubehand-

Rødding kirke indvendig

let egetræ. Kunstneren Viggo Guttorm Petersen fik i 1957 iopdrag at dekorere korvæggene. Han valgte at skildre den barmhjertige samaritaner på sydvæggen og den fortabte søn på nordvæggen af koret, mens midten domineres af en stor ledestjerne.

Frimenighedskirkens indvielse

Kirkebyggeriet blev påbegyndt i 1908, således at selve det rå hus var færdigt inden vinterens komme. Indretningen af kirken blev henlagt til det følgende år, og Rødding Frimenighedskirke, der fik navnet St. Povls Kirke, blev indviet den 5. december 1909.

Frimenigheden i Bovlund

Samtidig med, at frimenighedsbevægelsen i Rødding tog form, var der folkelig og national grøde i flere andre egne af Sønderjylland, i Forballum, i Lundsmark ved Hviding samt i Bovlund.

Frimenighedspræsten L. B. Poulsen

I 1870 havde en ung lærer, Laurids Bertelsen Poulsen, der var født i Hundebøl ved Rødding, slået sig ned på Bovlund Mark. I Bovlund var der flere yngre mænd, der havde været på Rødding Højskole i 1840'erne, og som i 1850'erne fortsatte med at holde møder, hvor de samledes om sang, oplæsning og åndelige drøftelser. L. B. Poulsen havde allerede i begyndelsen af 1860'erne været lærer i Agerskov i nærheden af Bovlund. I 1867 forlod L. B. Poulsen landsdelen for at vende tilbage i 1870. Her begyndte han sammen med den grundtvigsk vakte kreds sit åndelige og folkelige arbejde, samtidig med at han på aftalte søndage rejste til Lundsmark og Forballum, hvor han ledede de folkelige og religiøse møder. I slutningen af 1870'erne bad en kreds på omkring tyve familier L. B. Poulsen om at blive præst for Bovlund Frimenighed – den anden af de sønderjyske frimenigheder.

Kirke i "den lille sal"

I de første år efter Bovlund Frimenigheds dannelse samledes man til gudstjenester i en lille sal, som L. B. Poulsen havde bygget til den ene ende af sit stuehus på ejendommen på Bovlundbjerg. Her sad man på bænke uden rygstød, og i begyndelsen af 1880'erne byggede man en slags apsis ud mod gårdspladsen, hvor man placerede et alter. Disse forhold var tilstrækkelige indtil begyndelsen af 1890'erne, hvor mange unge mænd, der i de første år efter 1864 havde forladt landsdelen for at undgå preussisk militærtjeneste, nu blev i Sønderjylland for at kæmpe mod den mere intensive fortynkningspolitik, der blev iværksat fra de tyske myndigheders side. Det blev klart, at man i Bovlund blev nødt til at bygge kirke.

Opførelsen af den første frimenighedskirke i Sønderjylland i Bovlund

Nogle medlemmer af menigheden ønskede at bygge kirken i Agerskov, men L. B. Poulsen mente, at det var en dårlig idé. Kirken skulle ligge i Bovlund. En bygmester, Andreas Bentsen, Vallekilde, tilbød at lave tegninger og føre byggetilsyn, og kirken skulle bygges for 18.000 mark. Så snart man havde tegninger og overslag, gik man i gang med at tegne bidrag fra menighedens medlemmer samt andre, der ønskede at støtte sagen. Gennem to bidragsrunder fik man samlet godt 15.500 mark, hvoraf knap 3.500 mark kom fra kongeriget.

Byggeriet i Bovlund

Andreas Bentsen foreslog, at Hans Ahrendt fra Sillerup skulle være bygmester på kirken. Det var L. B. Poulsens ønske, at kirken skulle ligne kirkerne i Tørning len Provsti, hvis kirketårne er karakteristiske ved at have fire små gavle, hvorover et svagt ottekantetårn rejser sig. Andreas Bentsen ønskede, at kirken skulle opføres af røde, magre håndstrøgne sten, der kunne skaffes fra Sønderjylland. Byggeriet påbegyndtes i 1896. Kirken fik romanske blændinger øverst på murene på både skib, kor og apsis, og murene blev opdelt i felter af lisener. Det samlede indtryk af kirken er en kirkebygning, der er skåret over modellen til en romansk landsbykirke.

Udsmykning i kirken

Det meste af kirkens inventar, bænkerækker, prædikestol og knæfald blev tegnet af Andreas Bentsen, mens kirkens alterbord og ramme blev tegnet af Martin Nyrop, der på dette tidspunkt havde travlt med opførelsen af Københavns Rådhus. Væggens udsmykning blev lagt i hænderne på tre håndværkerelever fra Vallekilde, Ole Søndergaard, Hans Peter Petersen og Niels Termansen, og især den sidstnævnte leverede tegninger til udsmykningerne. I 1922 trængte kirkens indre til ny maling, og menigheden bad atter Niels Termansen om at stå for dette arbejde. De oprindelige, nærmest tropiske vegetationer under vinduerne blev malet over, og Niels Termansen malede nye borter omkring vinduerne og under loftet i skibet, mens kirkens øvrige udsmykning bl.a. den store engel over døren i vestvæggen, bevarede. Kirken skulle have været indviet i september 1896, men de tyske myndigheder forbød menigheden at anvende kirken.

Højesterets "ja" til at frimenigheden kunne tage kirken i brug

Bovlund Frimenighed måtte igennem samtlige retsinstanser, inden det i år 1900 ved højesteret i Berlin lykkedes at vinde retten til at bruge frimenighedskirken. Det berettes, at udsendinge fra frimenigheden gik klappende rundt i Berlins gader efter afgørelsen.

Kort sammenfatning af de fire andre frimenigheder i Sønderjylland under fremmedherredømmet

Haderslev Frimenighed etableredes 1895, og den 23. oktober samme år stod menighedens første præst, Rasmus Thomsen, for den første gudstjeneste i en lille teatersal på Hotel Harmonien i Haderslev. Menighedens kirke stod færdig 1897, som en romansk korskirke. Arkitekt Hagerup, Kolding, leverede tegningerne, og Hans Ahrendt var bygmester. Frimenigheden blev nedlagt 1972. I dag er der kontorer i bygningen.

Skærbæk Frimenighed dannedes ligeledes i 1895, og i begyndelsen var Bovlundpræsten L. B. Poulsen denne menigheds præst, indtil menigheden kunne få egenpræst. I 1899 blev redaktøren ved avisen "Modersmålet" i Haderslev kåret til frimenighedens præst. Og frimenighedens kirke blev indviet 1909, og fik navnet "Emanuelskirken". I 1986 blev kirkebygningen overdraget til kulturhus. Prædikestolen af granit står der endnu.

Sundeved Frimenighed blev en realitet i marts 1902 – uden præst – men man klarede sig til en begyndelse ved hjælp af de fire sønderjyske frimenigheders præster som på skift holdt gudstjeneste hver 14. dag. Arkitekten bag Københavns Rådhus, Martin Nyrop, tegnede frimenighedens kirke, som opførtes i 1903. Først i 1907 fik menigheden egen præst, idet alsingen Jørgen Eriksen blev valgt og ordineret. I 1970 overdroges kirke og præstegård til "Sundeved centret".

Frimenigheden i Aabenraa var den sidste menighed, der blev dannet under fremmedherredømmet. Menighedens udgangspunkt var oprettelsen af "Udvalget for kristelig virksomhed i Nordslesvig" – en forening stiftet i Aabenraa 1895. I november samme år holdt foreningen sin første gudstjeneste på Hotel Phønix.

Frimenighedskirken stod færdig i 1904 med Niels Jacobsen, Odense, som arkitekt. Kirken har siden 1948 fungeret som sognekirke. S. K.

Rødding Kirke Luftfoto

Genforeningens-årsmøde i Rødding og Bovlund!

Dato: 25.-26. september 2021

PROGRAM:

Lørdag den 25. september:

kl. 11.30: VELKOMST & FORTÆLLING

Jørgen Kloppenborg Skrumsager fortæller om Skibelund Krats betydning for indsatsen for at få Sønderjylland tilbage som en del af det danske rige. Helge Elbæk m.fl. serverer på samme tid og sted ringridderpølser fra grillen og byder velkommen til Sønderjylland!
Mødested: Skibelund Krat, Skibelund Krat 4, 6600 Vejen

kl. 13.30: REGISTRERING OG KAFFE

Registrering i gårdspladsen ved Præstegården på Kirkebakken 2 og velkomstkaffe m. godbidder af det sønderjyske kaffebord i præstegårdshaven og konfirmandstuen

kl. 15.00: FOREDRAG

“100-året for Genforeningen - Hvad er det, vi fejrer?”

v/ generalsekretær i Grænseforeningen Knud-Erik Therkelsen

Foredraget er en personlig fortælling, der stiller nye spørgsmål til historien for at få nye svar og dermed nye perspektiver.

Mødested: Rødding Frimenighedskirke, Kirkebakken, 6630 Rødding

kl. 16.00: GENERALFORSAMLING

Foreningens af Grundtvigske Valg- og Frimenigheder afholder sin ordinære generalforsamling 2021 Dagsorden ifølge vedtægterne

Mødested: Foredragssalen på Rødding Højskole, Floors Allé 1, 6630 Rødding

Efter foredraget er der mulighed for besigtigelse af Rødding Højskole, Danmarks første højskole, fra 1844.

kl. 18.00: MIDDAG

Middag på højskolen, formand for Grundtvigsk Forum Kirsten Margrethe Andersen, Ribe, bringer en hilsen under middagen

kl. 20.00: KONCERT v/ Den Danske Salmeduo:

“Du skønne land - Genforening og fællessang i nyt lys”

Grænselandets udvikling til forsoning og venskab henover grænsen med gode vilkår for mindretallene er enestående og sætter stadig sanglige spor. Alt dette synger vi os ind i denne aften i Frimenighedskirken med Den Danske Salmeduo, der består af:

Christian Vuust (f. 1964) er saxofonist, klarinettist og komponist. Docent ved Det Jyske Musikonservatorium.

Hans Esbjerg (f. 1967) er pianist og organist ved Christianskirken i Fredericia. Uddannet fra konservatorierne i Esbjerg og Aarhus. Tidl. organist i Rødding Frimenighed.

kl. 21.00: SOLNEDGANGSTUR OG AFTENKAFFE

Mulighed for gåtur i mørket, mens vi synger Sten Kaaløs *Gå i mørket med lyset!*

OVERNATNING

Privat i Rødding og Bovlund, på Rødding Højskole, eller arrangeret på anden vis, hvor der også serveres morgenmad

PROGRAM:

Søndag den 26. september

kl. 10.00: GUDSTJENESTE

Gudstjeneste i Bovlund Frimenighedskirke v. frimenighedspræst Sten Kaalø, Bovlund
Mødested: Bovlund Frimenighedskirke, Bovlund Bjergvej 23, 6535 Tønder

kl.11.30: FROKOST

Pølsebord i Forsamlingshuset

Mødested: Bovlund Forsamlingshus, Bovlund Bjergvej 21, 6535 Tønder

kl. 12.30: FOREDRAG v/ historiker og forfatter Jørn Buch

“En røvet datter, dybt begrædt, er kommet frelst tilbage - Genforeningen 2020”

Jørn Buch vil berette om historien op til den skelsættende afstemning og om de følger, den fik.

Mødested: Bovlund Frimenighedskirke

kl. 14.00: KAFFE OG TAK

Efter foredraget siger vi “kaffe og tak” for det sønderjyske årsmøde 2020!

PRAKTISKE OPLYSNINGER:

BØRN OG UNGE:

Børn og unge er meget velkomne til det sønderjyske årsmøde, og der arrangeres program og aktiviteter svarende til de tilmeldtes alder (oplys gerne alder ved tilmelding). Lørdag vil der bl.a være mulighed for at gå i svømmehallen i Rødding sammen med de unge, der tager sig af børne og unge-programmet.

TILMELDING:

Tilmelding sker gerne samlet for de enkelte menigheder til Aarsmoede2020@gmail.com og senest den 21. september. Der er en enhedspris for deltagelse i årsmødet på 650,- kr.

Pris for børn og unges (under 18 år) deltagelse er 250,- kr.

Betaling sker, også gerne samlet for de enkelte menigheder, på konto 9740 8870102128.

Arrangøren oplyser, at et eventuelt ønske om privat indkvartering tilkendes gives samtidig med tilmelding til årsmødet, og tilbagemelding herom sker umiddelbart efter tilmeldingsfristen, så man ved, hvor man skal sove. Der er i et vist omfang mulighed for overnatning på Rødding Højskole for 450,- kr. m. eget sengelinned, ønske herom tilkendes gives også ved tilmelding.

KØRSELSVEJLEDNING

Adresser på årsmødets lokationer i Skibelund, Rødding og Bovlund er angivet ovenfor i programmet

”Som et eventyr” - årsmøde i Sønderjylland!

Her er lidt baggrund for de enkelte programpunkter i programmet:

”Det lyder som et eventyr, /
et sagn fra gamle dage: /
en røvet datter dybt begrædt, /
er kommet frelst tilbage.”

Henrik Pontoppidan i digtet ”Sønderjylland”, 1918, (HS 532)

”Mangen eg er for uvejret segnet, /
men endda er vi frejdige i hu; /
viger ej ud af spor, /
for vi kender det ord: /
Det har slet ingen hast for den, som tror!”

J. Ottesen, 1890, (HS 529)

100-året for Genforeningen har på grund af forsamlingsforbuddet fået et helt andet forløb, end først tænkt og tilrettelagt. Og også dette årsmøde er udskudt fra juni-måned.

Jubilæums-fejringen var forberedt som en af de største markeringer af en historisk begivenhed nogensinde.

En national grundfortælling

Hvorfor denne interesse for en begivenhed, der fandt sted for mere end hundrede år siden? Fordi Genforeningen er blevet til en national grundfortælling. En grundfortælling er en historie, der ligger til grund for den måde, hvorpå vi ser og forstår os selv. Den springer ud af en erfaring, der opstår, når en forventning, et ønske, en drøm bliver opfyldt - eller ikke bliver det. Sønderjyllands historie rummer flere nationale grundfortællinger, men den væsentligste er den om Genforeningen i 1920, hvor en drøm gik i opfyldelse.

Sindelagsgrænsen

Den 10. februar 1920 bestemte befolkningen fra Ejderen i syd til Kongeåen i nord med deres stemmeseddel, hvilken nation de ønskede at tilhøre. Det slesvigske område, som Danmark tabte i 1864-krigen, blev ved en folkeafstemning delt i

*Magnusstenen i Skibelund
forside*

*Magnusstenen i Skibelund med
inskriftion på stenens bagside*

et dansk og et tysk område. Herved fik vi sindelagsgrænsen ved Kruså. Nordslesvig - som vi i dag kalder Sønderjylland - blev igen dansk. Grænsedragningen efterlod et dansk mindretal i Sydslesvig og et tysk mindretal i Nordslesvig.

Danmark som kulturnation

Efter 1920 opstod et større behov for at definere, hvad dansk kultur er. Grundtvig, højskolebevægelse, den nationale sag om Sønderjylland og statsdannelsen smeltede sammen. Der opstod en stigende interesse for det fælles danske og det nationale fællesskab. Genforeningen har således haft stor indvirkning på Danmark som kulturnation.

Dansk-tysk venskabsår

Et dansk-tysk kulturelt venskabsår er meget vel placeret i 100-året for Genforeningen. I grænselandet er det dansk-tyske forhold gået fra et ”mod hinanden” over et ”med hinanden” til et ”for hinanden”. I dag er Danmark og Tyskland både gode naboer og tætte partnere - politisk, historisk, økonomisk og kulturelt - og et grænseoverskridende samarbejde er af betydning for begge lande.

Velkommen til Genforeningens-årsmøde i Rødding og Bovlund!

Lørdag den 25. september kl. 12.00

Skibelund Krat, anlagt som national møde- og festplads i 1865, er i dag omgivet af mindesmærker og de mest populære er Modersmålet og Magnusstenen af Vejen-kunstneren Niels Hansen Jacobsen. Jørgen Kloppenborg Skrumsager fortæller om stedets betydning for den årelange indsats for at få Sønderjylland tilbage som en del

af det danske rige. Helge Elbæk m.fl. serverer på samme tid og sted ringridderpølser fra grillen og byder velkommen til Sønderjylland! **Lørdag den 25. september kl. 15.00**

Foredrag: "Hvad er det vi fejrer?" v/ generalsekretær i Grænseforeningen Knud-Erik Therkelsen. Hvorfor skal vi overhovedet beskæftige os med begivenhederne for 100 år siden? Hvad er relevansen i dag? Foredraget vinkler historiefortællingen respektfuldt, men på en måde, så begivenhederne dengang sættes i sammenhæng med nutidens udfordringer. Hvor peger grænsedragningen i 1920 hen i nutid og fremtid, hvor grænsebegreb, grænseland og identitet er under forandring. Foredraget er en personlig fortælling, der stiller nye spørgsmål til historien for at få nye svar og dermed nye perspektiver. **Lørdag den 25. september kl. 20.00**

Koncert: Den Danske Salmeduo: Du skønne land - Genforening og fællessang i nyt lys

Store dele af den danske sangskat blev skabt under påvirkning af opgøret om hertugdømmerne og de efterfølgende genforeningsbestræbelser; og afspejler udformningen af Danmark som den nationalstat, vi kender i dag. Grænselandets udvikling til forsoning og venskab henover grænsen med gode vilkår for mindretallene er enestående og sætter også stadig sanglige spor. Alt dette synger vi os ind i denne aften i Frimenighedskirken med Den Danske Salmeduo: **Christian Vuust** (f. 1964) er saxofonist, klarinettist og komponist. Docent ved Det Jyske Musikkonservatorium. **Hans Esbjerg** (f. 1967) er pianist og organist ved Christianskirken i Fredericia. Uddannet fra konservatorierne i Esbjerg og Aarhus. Tidl. organist i Rødding Frimenighed. **Søndag den 26. september kl. 12.30**

Foredrag: "En røvet datter, dybt begrædt, er kommet frelst tilbage – Genforeningen 2020" v/ historiker og forfatter Jørn Buch

Den største stund. Den bedste gave. Eller som Henrik Pontoppidan digtede: *Det lyder som et eventyr, et sagn fra gamle dage, en røvet datter, dybt begrædt, er kommet frelst tilbage.* Ordene og sangene var mange, og euforien stor ved Genforeningen i 1920. 56 år efter det forsmædelige nederlag i 1864 var det slut med at vente og længes. Sønderjylland kom igen hjem til Danmark. Og som det bedste havde sønderjyderne selv valgt, om de skulle høre til Danmark eller Tyskland. Folkenes selvbestemmelsesret lå i tidsånden, og sønderjyderne kunne fejre, at de igen fik en dansk konge, og at de nu var en del af den danske nationalstat. Så måtte de leve med, at Hertugdømmet Slesvig blev delt over på midten, og at den nye grænse skabte mindretal på begge sider. Jørn Buch vil berette om historien op til den skelsættende afstemning og om de følger, den fik.

Generalforsamling i Foreningen af grundtvigske Valg- og Frimenigheder, lørdag den 25. sept. 2021

Foreløbig dagsorden: (Der kan komme ændringer/tilføjelser til dagsordenen. Endelig dagsorden udsendes pr. mail til formænd og præster inden mødet.)

- 1) Valg af dirigent
- 2) Valg af stemmetællere
- 3) Valg af referent
- 4) Bestyrelsens beretning
- 5) Godkendelse af regnskab for 2020 (se årsskriftet s. 10)
- 6) Orientering om budget
- 7) Fastsættelse af medlemsbidrag for 2022
- 8) Indkomne forslag
- 9) Valg af bestyrelse og suppleanter På valg er:
 - Lone Vestergaard – genopstiller ikke
 - Valg af suppleanter. Suppleanter vælges for ét år, en for hver landsdel.
 - Sjælland: Lisbeth Andreasen (villig til genvalg), Ubberup Valgmenighed
 - Fyn: Lene Isager (villig til genvalg)
 - Jylland: Morten Kvist (villig til genvalg), Herning og Gjellerup Valgmenigheder
- 10) Valg af revisor og revisorsuppleant
- 11) Orlovskassen
 - a) Beretning
 - b) Regnskab for 2020 (se årsskriftet s. 11)
 - c) Fastsættelse af kontingent for 2022
 - d) Indkomne forslag
 - e) Valg af revisor og revisorsuppleant
- 12) Evt.

Punkter som ønskes optaget på dagsordenen skal sendes til formand Laura Lundager Jensen senest en måned før generalforsamlingen.

GRUNDTVIGSKE VALG- OG FRIMENIGHEDER I DANMARK

Tilsluttet *Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheder*. Man kan se evt. ændringer og opdateringer på hjemmesiden www.friegrundtvigske.dk.

Adresse og personændringer mm. skal meddeles til redaktør af

hjemmesiden Anne Grete Pilgaard på odense.valgmenighed@gmail.com

Medlemstallet der er noteret ud for de enkelte menigheder er et udtryk for alle børn og voksne tilknyttet menigheden.

VALGMENIGHEDER

AULUM-VINDING-VIND www.avv-valgmenighed.dk Oprettet 1922 Medlemstal: 418

Formand: Carsten Bjerrum, Fuglsangvej 2, 7500 Holstebro. Tlf. 97430220.

Mail: carstenbjerrum@mail.dk

Forretningsfører: Harald Nielsen, Søndermarken 11, 7490 Aulum. Tlf. 23824053

Mail: hnaulum@fiberpost.dk

Kasserer: Martin Bonde. Mail: post@hoejbonde.dk

Præst (2021): Finn Tarpgaard, Søndermarken 11, 7490 Aulum. Tlf. 21657741

Mail: praest@avv-valgmenighed.dk

BALLE www.balle-valgmenighed.dk Oprettet 1885 Medlemstal: 208

Formand: Else Sandahl Pedersen, Sødovervej 50, 7182 Bredsted. Tlf. 75881024/61547124

Mail: else.sandahl.pedersen@gmail.com

Kasserer: Niels Anton Palmelund Poulsen, Runddelen 18, Øster Starup, 6040 Egtved. Tlf. 81113238. Mail: Nielspalmelund@gmail.com

Præst (2018): Uffe Espelund Klausen, Ballevej 41, 7182 Bredsten. Tlf. 26361947

Mail: nesualk@post.tele.dk

BERING www.beringvalgmenighed.dk Oprettet 1876 Medlemstal: 175

Formand: Thomas Bent Andersen, Brydehøj 25, 8362 Hørning. Tlf.: 51504710

Mail: thomas@skovlide.com

Kasserer: Else Marie Pedersen, Ustrupvej 18, 8660 Skanderborg. Tlf. 86522972

Mail: ustrupgaard@mail.com

Præst (2013): Margrethe Barfoed, Torshøjvænget 15, 8361 Hasselager. Tlf. 86928878

Mail: mbarfoed@gmail.com

BØVLING www.boevlingvalgmenighed.dk Oprettet 1875 Medlemstal: 648

Formand: Joan Flansmose Trelborg, Brogårdvej 36, 7650 Bøvling. Tlf. 97885251

Mail: formand@boevlingvalgmenighed.dk

Kasserer: Else-Marie Pedersen, Fårevej 130, 7650 Bøvlingbjerg. Tlf. 61738510

Mail: kasserer@boevlingvalgmenighed.dk

Præst (2013), Marianne Nørgaard Gyldenkærne, Præstevangen 1, 7650 Bøvlingbjerg. Tlf. 97885650

Mail: praest@boevlingvalgmenighed.dk

GJELLERUP www.h-g-valgmenighed.dk Oprettet 1904 Medlemstal: 195

Formand: Karen Marie Holm, Søndermarken 6, Hammerum, 7400 Herning.

Tlf. 25145271 Mail: karenmarie@holm.mail.dk

Kasserer: Per Stamp Lambæk, Klokkehøj 54, Gjellerup, 7400 Herning, Tlf. 20235210

Mail: mail@byggefirmaet-lambaek.dk

Forretningsfører: Birgitte Götze, Østergade 57, 7430 Ikast. Tlf. 97208712

Mail: birgittegotze@privat.dk

Præst (1998) (*fælles med Herning Valgmenighed*): Morten Kvist, Nørre Alle 21, 7400

Herning. Tlf. 97120652 Mail: hgv@post.tele.dk

HAVREBJERG www.hoeve-havrebjerg.dk Oprettet 1904 Medlemstal: 80

Formand: Marianne Højland Larsen, Borrevænget 7, 4270 Høng tlf. 4127 8070 og 5885 4008

mail: hoejlandlarsen@mail.tele.dk

Kasserer: Lise Lundsgård Jensen, Byhøjvej 10, 4200 Slagelse, tlf. 2324 1272

mail: henningjensen@outlook.dk

Præst (2020) (*fælles med Høve Valgmenighed*): Nikolai Wessel, Sorø Landevej 306, 4261

Dalmoose tlf: 61 16 65 42 mail: praesten@hoeve-havrebjerg.dk

HERNING www.h-g-valgmenighed.dk Oprettet 1904 Medlemstal: 456

Formand: Morten Dybro, Vestertorp 52, Gjellerup, 7400 Herning. Tlf. 51286595

Mail: mortendybro@mac.com

Kasserer: Heine Bøgild, Engbjerg 156, 7400 Herning. Tlf. 25242000

Mail: heineboegild@fiberpost.dk

Forretningsfører: Grethe Nielsen, Tlf. 30690335

Mail: grethe.nielsen@herningvalgmenighed.dk

Præst (1998) (*fælles med Gjellerup Valgmenighed*): Morten Kvist, Nørre Alle 21, 7400

Herning. Tlf. 97120652 Mail: hgv@post.tele.dk

HOLSTEBRO www.holstebrovalgmenighed.dk Oprettet 1883 Medlemstal: 1300

Formand: Karen Bjerre Madsen, Sundevedsgade 20, 7500 Holstebro. Tlf. 97424890

Mail: karen.bjerre.madsen@mail.dk

Kasserer: Asger Brodersen, Ågade 9, 7500 Holstebro, Tlf. 97411838

Mail: asger.brodersen@skolekom.dk

Forretningsfører: Harald Nielsen, Søndermarken 11, 7490 Aulum, Tlf. 23824053

Mail: hnaulum@fiberpost.dk

Præst: Caspar Wenzel Tornøe, Idomvej 54, 7500 Holstebro, tlf.: 5153 1819

Mail: cwt@km.dk og

Præst: Trine Hostrup Dige, Nytorv 2. 3. tv., 8800 Viborg, tlf. 4049 2808.

Mail: thd@km.dk

HØVE www.hoeve-havrebjerg.dk Oprettet 1879 Medlemstal: 297

Formand: Lis Toelberg Eriksen, Glænøvej 359, 4230 Skælskør Tlf. 58195695,

mail: ljs.toelberg@gmail.com

Kasserer: Aslaug Bugge, Ærtebjergvej 18, Tjæreby, 4230 Skælskør. Tlf. 40337409

Mail: aslaug@buggeclausen.dk

Præst (2020) *fælles med Havrebjerg Valgmenighed*: Nikolai Wessel, Sorø Landevej 306, 4261

Dalmoose tlf: 61 16 65 42 mail: praesten@hoeve-havrebjerg.dk

KERTEMINDE DALBY www.kdvalgmenighed.dk Oprettet 1868 Medlemstal: 447
Formand: Inge Napora, Andekæret 190, 5300 Kerteminde. Tlf. 24433635
Mail: ingeskontorservice@stofanet.dk
Forretningsfører: Niels Vilhelm Nielsen, Revninge Bygade 18, 5300 Kerteminde. Tlf. 40369162, Mail: niels.vilhelm.nielsen@gmail.com
Præst (2016): Anders Lundbeck, Skolegade 30, 5300 Kerteminde, Tlf. 65321108/40383068, Mail: anderslundbeck@gmail.com

KJELLERUP OG OMEGNS www.kjellerupvalgmenighed.dk Oprettet 1917 Medlemstal: 331
Formand: Klaus Drivsholm, Kaj Munks Vej 2, 8620 Kjellerup. Tlf. 20325557
Mail: klausdrivsholm@gmail.com
Kasserer: Arne Christensen, Humlebøgen 13, 8620 Kjellerup. Tlf.: 21745517
Mail: abchumle@gmail.com
Forretningsfører: Kirsten Christensen, N. P. Hansens Vej 9, 8840 Rødkærsbro. Tlf. 22 28 88 00, Mail kirstenc@kikiaccount.dk
Præst: Line Louise Peters, Kirkebakken 13, 8620 Kjellerup, Tlf. 86881110
Mail: praest@kjvm.dk

KLIM - HANNÆS www.klimvalgmenighed.dk Oprettet 1883 Medlemstal: 338
Formand: Lotte Lolk, Arupvej 38, 7742 Vesløs - Tlf: 30624556
Mail: lottelolk@outlook.dk
Kasserer: Inger Bundgaard, Tlf. 23300734
Mail: 9999inger@gmail.com
Præst: Peter Haandsbæk Jensen, Grønlandsvej 2, 7700 Thisted, Tlf. 42430957
mail: plutovej@gmail.com
Hjælpepræst: Annelise Søndengaard, Lild Strand, Oddevej 65, Klim, 9690 Fjerritslev. Tlf. 21605642
Mail: klimhannaesvalgmenighed@gmail.com

KØBENHAVNS www.kvvv.dk Oprettet 1890 Medlemstal: 71
Formand: Klaus Skovsted, Valdemars Allé 30, 2860 Søborg. Tlf. 51409620
Mail: klaus@skovsted.info
Forretningsfører: Ejvind Lynning, Maglestien 10, 2860 Søborg. Tlf.39698253
Mail: ejvind@hayslynning.dk
Præst (2020) (*fælles med Vartov Valgmenighed*): Jesper Tang Nielsen, Løngangstræde 24.2, 1468 København K. Tlf. 33133031 Mail: jtn@kvvv.dk

LEMVIG OG OMEGNS www.lemvigvalgmenighed.dk Oprettet 1883 Medlemstal: 498
Formand: Bodil Jensen, Lundsbyvej 9, 7620 Lemvig. Tlf. 21745023
Mail: bodil.jensen@hotmail.com
Kasserer: Bjarne Tonsberg, Alahärmävej 13, 7620 Lemvig. Tlf. 40210484
Forretningsfører: Birgitte Steensgaard, Ballegårdvænget 32, 7620 Lemvig. Tlf.: 61140244
Mail: post@lemvigvalgmenighed.dk
Præst: Hans Nørkjær, Kirkevej 4, 7620 Lemvig. Tlf. 97820052/41170909,
Mail: praest@lemvigvalgmenighed.dk

MELLERUP www.mellerupvalgmenighed.dk Oprettet 1890 Medlemstal: 119
Formand: Hugo Vermund, Lodsvejen 15, Mellerup, 8930 Randers NØ Tlf. 20951936
Mail: lods15@mail.dk
Kasserer: Lone Beider Olesen, Tingvej 17, Lindbjerg, 8930 Randers NØ, Tlf. 60715901,
Mail: kasserer@mellerupvalgmenighed.dk
Præst: Niels Sander Pedersen, Vilhelm Bergsøesvej 43, 3.th., 8210 Aarhus V, Tlf.: 29898912
Email: praest@mellerupvalgmenighed.dk

NORDDJURSLANDS norddjurslands-valgmenighed.dk Oprettet 1948 Medlemstal: 456
Formand: Frans Maribo Pedersen, Hjørnevej 8, Nørager, 8961 Allingåbro tlf.: 30287487
Mail: formand@norddjurslands-valgmenighed.dk
Kasserer: Ellen Bagger Boelsmand, Langbjergvej 10, 8961 Allingåbro, tlf.51866635
Mail: ellenboelsmand@icloud.com
Præst (2017): Signe Riis Helbo, Søndermarksvej 43, 8961 Allingåbro. Tlf.86486003/23679413
Mail: mail@norddjurslands-valgmenighed.dk
Hjælpepræst: Torben Scherff Sørensen, Nordkystvejen 23, 8961 Allingåbro, Tlf. 29401949
Mail: scherff@dadlnet.dk

ODDER www.ogv.dk Oprettet 1886 Medlemstal: 97
Formand: Dorit Thordahl Poulsen, Saloparken 310, 8300 Odder. Tlf: 3048 9445.
Mail: formand@ogv.dk
Kasserer: Pia Winther. Kontor: Rørthvej 34, 8300 Odder. Tlf. 2291 7889.
Mail: kasserer@ogv.dk
Præst (2020): Janne Sneistrup Thomsen, Aakjærvej 89, 8300 Odder. Tlf: 2335 1766.
Mail: praest@ogv.dk

ODENSE www.odensevalgmenighed.dk Oprettet 1883 Medlemstal: 561
Formand: Anne Grete Pilgaard, Skovbrynet 17, 5260 Odense S. Tlf. 61410052
Mail: odense.valgmenighed@gmail.com
Forretningsfører: Lone Rosager Poulsen, Edelsmindevej 11, 5700 Svendborg. Tlf. 22169861,
Mail: mail@rosagerregnskab.dk
Præst: (2004) Inger Hjuler Bergeon, Finsens Allé 25, 5230 Odense M. Tlf. 66125705.
Mail: ihb@km.dk

OSTED www.ostedvalgmenighed.dk Oprettet 1924 Medlemstal: 380
Formand: Christian Hougaard-Jakobsen, Tolstrupvej 29A, 4330 Hvalsø. Tlf. 27631633
Mail: cj@mse.dk
Forretningsfører: Lone Rosager Poulsen, Edelsmindevej 11, 5700 Svendborg. Tlf. 22169861,
Mail: mail@rosagerregnskab.dk
Præst (2002): Laura Lundager Jensen, Langetofte 1, Osted, 4000 Roskilde. Tlf. 23318311
Mail: luje@kp.dk

RYSLINGE www.ryv.dk Oprettet 1865 Medlemstal: 757

Formand: Niels Rasmussen, Hovedvejen 77, 5771 Stenstrup, Tlf: 62261005
Mail: nr@skovbjerggaard.com
Kasserer: Lone Rosager Poulsen, Edelsmindevej 11, 5700 Svendborg. Tlf. 22169861,
Mail: mail@rosagerregnskab.dk
Præst (2015): Malene Rask Aastrup, Præstegården, Aaskovvej 2, 5856 Ryslinge.
Tlf.: 62671073, Mobil 2830 5332, Mail: maa@ryv.dk

SKANDERUP www.skanderup-valgmenighed.dk Oprettet 1910 Medlemstal: 231

Formand: Jens Simonsen, Vargårdevej 80, 6094 Hejls, Tlf. 20940695
Mail: vargaarde@outlook.com
Kasserer: Johan Helms, Østergårdsvej 6, Hjarup, 6580 Vamdrup. Tlf. 41784120,
Mail: helms@profibermail.dk
Præst (2012): Axel Jessen, Kastanie Allé 47, Skanderup, 6640 Lunderskov. Tlf. 7559 4089/
6018 1699, Mail: skanderupvalgmenighed@gmail.com

STEVNS www.stevns-valgmenighed.dk Oprettet 1884 Medlemstal: 131

Formand: Hans Dalgaard, Storemarksvej 22, 4673 Rødvig Stevns. Tlf. 56506684
Mail: hans@dalgaard.biz
Kasserer: Peter B. Olsen, Tokkerupvej 7, 4640 Fakse. Tlf. 22500142
Mail: stevnsvalgmenighedkasserer@hotmail.com
Præst (2007): Aksel Bording, Thorsvænge 30, 4673 Rødvig, Stevns. Tlf. 23822208
Mail: ak.bording@gmail.com

SDR. NÆRÅ www.valgmenigheden.dk Oprettet 1874 Medlemstal: 1114

Formand: Lis Rosager Møldrup, Kløvervej 37, 5792 Årslev, Tlf. 51563324
Mail: formanden@valgmenigheden.dk
Kasserer: Else Rasmussen, Smedebakken 21, Tarup, 5792 Årslev. Tlf. 65972301,
Mail: kasserer@valgmenigheden.dk
Præst (2019): Ole Kobbegaard, Stationsvej 171, Sdr. Næså, 5792 Årslev. Tlf. 30642125
Mail: praesten@valgmenigheden.dk

UBBERUP www.ubberupvalgmenighed.dk Oprettet 1873 Medlemstal: 580

Formand: Steen Gammelby, Ellekærvej 10, Bastrup, 4400 Kalundborg.
Tlf. 40413347 Mail: dsgammelby@outlook.dk
Kasserer: Lonny Sørensen, Rugtvedvej 10, 4470 Svebølle. Tlf. 59294052
Mail: rugtvedvej@email.dk
Præst (2012): Anna Blemmer Monrad, Tingvejen 47, 4400 Kalundborg. Tlf.: 61681872
Mail: ubberupvalgmenighed@mail.dk

VALLEKILDE www.vallekilde-valgmenighed.dk Oprettet 1882 Medlemstal: 446

Formand: Berit Hansen, Elmær 11, 4534 Hørve. Tlf. 24612604 Mail: formand@vallekilde-valgmenighed.dk
Kasserer: Vallekilde Valgmenighed, Vallekildevej 127a st., 4534 Hørve.
Mail: kasserer@vallekilde-valgmenighed.dk
Præst (1992): Janne Christiane Sulkjær, Triersvej 4, Vallekilde, 4534 Hørve. Tlf. 59656580
Mail: mail@vallekilde-valgmenighed.dk

VARTOV www.kvvv.dk Oprettet 1920 Medlemstal: 501

Formand: Marianne Knudsen, Nordre Fasanvej 92 st th, 2000 Frederiksberg, tlf. 60768118
Mail: mk@kvvv.dk
Forretningsfører: Kurt Gotfredsen, Opnæsgård 57, 1.th, 2970 Hørsholm. Tlf. 31956372,
Mail: kurt@kvvv.dk
Præst (2020) (*fælles med Københavns Valgmenighed*): Jesper Tang Nielsen, Løngangstræde
24.2, 1468 København K. Tlf. 33133031 Mail: jtn@kvvv.dk

VEJSTRUP www.vejstrupvalgmenighed.dk Oprettet 1874/75 Medlemstal: 463

Formand: Lone Arntzen, Albjergvej 47, 5883 Oure. Tlf. 62281638/40255382
Mail: formand@vejstrupvalgmenighed.dk
Forretningsfører: Lone Rosager Poulsen, Edelsmindevej 11, 5700 Svendborg. Tlf. 22169861 eft. kl. 16
Mail: mail@rosagerregnskab.dk
Præst (2009): Anders Carlsson, Landevejen 65, 5882 Vejstrup. Tlf. 62281081/40475919
Mail: praest@vejstrupvalgmenighed.dk

VRÅ www.vraa valgmenighed.dk Oprettet 1900 Medlemstal: 261

Formand: Ingrid Trier Andersen, Tlf. 51508175 Mail: ingrid.jorgen@turbopost.dk
Kasserer: Flemming Trinskjær, Vråvej 844, 9760 Vrå tlf.: 29137308 Mail:
vvm.kasserer@gmail.com
Præst (dec. 2020): Linda Kristensen Bolet, Vestergade 41, 9760 Vrå, tlf. 40155189
Mail: vvm@praest@gmail.com

FRIMENIGHEDER

BOVLUND www.bovlundfrimenighed.dk Oprettet 1879 Medlemstal: 228

Formand: Birthe Schmidt, Bovlundbjergvej 31, 6535 Branderup. Tlf. 50954352
Mail: 3jbn@godmail.dk
Kasserer: Ole Pedersen, Bovlund Bjergvej 23, 6535 Branderup J.
Mail: oleogbodil@hotmail.com
Præst (1992): Sten Kaalø, Bovlund Bjergvej 23, 6535 Branderup. Tlf. 28715143
Mail: stenkaaloe@hotmail.com

FARSØ-TRÆNGSTRUP www.tr-f-frimenigheder.dk Oprettet 1888 Medlemstal: 62

Formand: Per G. Pedersen, Havrevangen 15, 9640 Farsø. Tlf. 98631258 Mail:
bjergvang@get2net.dk
Kasserer: Bente Høj Jensen, Nyrupvej 8, 9600 Aars. Tlf. 22261937 Mail: bhj@aars.dk
Præst: henvendelse til Ole Beck, Trængstrupvej 99, 9541 Suldrup, Tlf. 98653230
Mail: ole@becks.dk

HUNDBORG Oprettet 1893 Medlemstal: 23

Formand: Ole Andersen, Hundborgvej 72, 7700 Thisted. Tlf. 20515543
Kasserer: Anne Louise Haack Olsen, Todbølvej 13, 7752 Snedsted. 97934606
Præst:

MORSØ www.morsoefrimenighed.dk Oprettet 1871 Medlemstal: 1213

Formand: Jens Riis, Østerhaven 29, Bjergby, 7950 Erslev, tlf. 97740040

Mail: formand.mfm@gmail.com,

Kasserer: Mogens Foldager, Burhøjvej 4, Bjergby, 7950 Erslev, tlf. 30646593, Mail:

forretningsfoerer.mfm@gmail.com

Præst: Lone Hvejsel, Præstbrovej 347, Øster Jølby 7950 Erslev, Tlf. 97741014

Mail: praest.mfm@gmail.com

Hjælpepræst: Kaj Mogensen, Morup Møllevvej 106, 7755 Bedsted Thy, Mail: ka_mo@live.dk

RYSLINGE www.ryslingefrimenighed.dk Oprettet 1865 Medlemstal: 497

Formand: Lars Vaagelund Galsgaard, Tlf.: 26702265

Mail: formanden@ryslingefrimenighed.dk

Kasserer: Svend Aage Tukjær, Tlf. 51269396. Mail: tr-dongsgaard@hotmail.com

Forretningsfører: Lone Rosager Poulsen, Edelsmindevej 11, 5700 Svendborg. Tlf. 22169861,

Mail: mail@rosagerregnskab.dk

Præst (2003): Mikkel Crone Nielsen, "Kirkely", Gråbjergvej 4, 5856 Ryslinge. Tlf. 62671095

Mail: mikkelcrone@hotmail.com

RØDDING www.roeddingfrimenighed.dk Oprettet 1874 Medlemstal: 1005

Formand: Lise Vestergaard Klausen, Tågerupvej 18, 6070 Christiansfeldt. Tlf.: 61687180

Mail: lisekv@live.dk

Forretningsfører: Pia Strandridder, Københovedvej 51, 6630 Rødding, 26750427,

Mail: roeddingfrimenighed@gmail.com

Præst: (2007) Mette Geil, Kirkebakken 2, 6630 Rødding. Tlf. 74841117

Mail: mail@mettegeil.dk

THORSTED Oprettet 1883 Medlemstal: 92

Formand: Grethe Kirk, Åvænget 4, 7700 Thisted. Tlf.: 97971015 Mail: grethekirk@ofir.dk

Kasserer: Kisser Bjerregård, Lars Kjærsvvej 20, 7700 Thisted Tlf. 97977414 Mail:

Kisser@kinesiologi.dk

Præst: Der benyttes vikar.

ÅGÅRD www.aagaardfrimenighed.dk Oprettet 1887 Medlemstal: 391

Formand: Per Nedergaard Rasmussen, Elme Allé 9, Vester Nebel, 6040 Egtved, tlf. 20663028

Mail: pnr@dif.dk

Forretningsfører: Lone Rosager Poulsen, Edelsmindevej 11, 5700 Svendborg. Tlf. 22169861,

Mail: mail@rosagerregnskab.dk

Præst (1997): Henrik Jensen, Kirkebakken 6, Ågård, 6040 Egtved. Tlf. 51269490

Mail: jambo@post8.tele.dk

FORENINGENS BESTYRELSE

Formand: Laura Lundager Jensen, Langetoft 1, Osted, 4000 Roskilde, Tlf. 46497311

Mail: luje@kp.dk

Næstformand:

Ole Kobbegaard, Stationsvej 171, Sdr. Næså, 5792 Årslev. Tlf. 30642125

Mail: praesten@valgmenigheden.dk

Kasserer: Pia Strandridder, Københovedvej 51, 6630 Rødding, 26750427,

Mail: roeddingfrimenighed@gmail.com

Medlem: Lone Vestergaard, Ryslinge Frimenighed, Mail: vione@hotmail.com

Redaktør af hjemmeside: Anne Grete Pilgaard, Skovbrynet 17, 5260 Odense S. Tlf.

61410052 Mail: odense.valgmenighed@gmail.com

Redaktør af årsskrift:

Ole Kobbegaard, Stationsvej 171, Sdr. Næså, 5792 Årslev. Tlf. 30642125

Mail: praesten@valgmenigheden.dk

SUPPLEANTER

Sjælland: Lisbeth Andreasen, Ubberup Valgmenighed

Tingvejen 35, 4400 Kalundborg. Tlf. 40787173, Mail: lisbetha1964@gmail.com

Fyn: Lene Isager, Vejstrup Valgmenighed, Landevejen 82, 5882 Vejstrup,

Tlf. 6228 1758/4040 2646, kirkevaerger@vejstrupvalgmenighed.dk

Jylland: Morten Kvist, Nørre Alle 21, 7400 Herning. Tlf. 97120652 Mail: hgv@post.tele.dk

REVISORER

Revisor: Anders Lundsgaard, Poppelvej 35, 5230 Odense M. Tlf. 20428085

Suppleant: Mogens Foldager, Burhøjvej 4, Bjergby, 7950 Erslev, tlf. 30646593

Revisor Orlovskasse: Anders Lundsgaard, Poppelvej 35, 5230 Odense M. Tlf. 20428085

Suppleant: Mogens Foldager, Burhøjvej 4, Bjergby, 7950 Erslev, tlf. 30646593

Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheder.

Valg- og Frimenighederne 2021

UDGIVET AF FORENINGEN AF GRUNDTVIGSKE VALG- OG FRIMENIGHEDER
Oplag: 2200

ISSN 1602-5792

trykteam svendborg as 62 22 91 22